

Baltic Deal

- LABAS LAUKSAIMNIECĪBAS PRAKSES PIELIETOŠANA izmantojot starptautisko sadarbību un lauksaimnieku iesaistīšanos

Cik daudz?

2500 lauksaimnieku tika apzināti
1800 pasākumi un ieguldījumi tika īstenoti vai plānoti
300 pasākumi
300 konsultanti
117 demonstrējumu saimniecības
50 agrovides pasākumu instrumenti
7 valstis: Dānija, Igaunija, Somija, Latvija, Lietuva, Polija, Zviedrija
5 konsultatīvās organizācijas
4 miljoni eiro budžets
3 gadi: 2010.–2013.
2 lauksaimnieku organizācijas
1 mērķis: mazināt barības vielu noplūdi Baltijas jūrā

Projekta raksturlielumi

☒ Saimniecību darbības	☒ Konsultanti un lauksaimnieki	☒ Augsnes analīzes
☐ Ātrs risinājums	☒ Ekonomika	☐ Profesori un birokrāti
☒ Zināšanu pārnese	☒ Sadarbība	☐ Pesticīdi
☒ Konsultācijas un paraugdemonstrējumi	☒ Uzdevums pabeigts	☒ Barības vielu efektivitāte
☐ Teorētiska analīze	☐ Industriālās saimniecības	☒ Nākotne
		☒ Pārrobežu sadarbība

FOTO: STINA BERGSTRÖM

Zināšanu pārnese

Informācija par labas lauksaimniecības praksēm, agrovides pasākumiem un investīciju aprēķiniem bieži vien paliek apspriesta atsevišķu indivīdu starpā, organizācijas iekšienē vai vienas valsts robežās. Zināšanu pārnese projekta ietvaros tika pakļauta plašām diskusijām un starpvalstu pieredzes apmaiņai.

2500 lauksaimnieku

Zināšanu apmaiņa tika nodrošināta, organizējot vairākus simtus semināru un radot iespēju tikties dažādu nozaru interesentiem. Lielās konferences un forumi bija tikšanās vieta zemniekiem, konsultantiem, ekspertiem un likumdevējiem, līdz ar to tajos raisījās spraigas diskusijas par dažādiem barības vielu izmantošanas aspektiem. Arī mazāka mēroga lauksaimnieku tikšanās un konsultācijas bijušas svarīgas diskusijās par konkrētiem risinājumiem un nākotnes plāniem demonstrējumu saimniecībās. Projekta Baltic Deal pilotpasākumos un mācību braucienos piedalījās arī žurnālisti, lai informētu par šiem pasākumiem plašāku sabiedrību. Kopumā mācībās un diskusijās piedalījās vairāk nekā 5000 cilvēku, no kuriem 2500 bija lauksaimnieki. Rezultāts – gūti ilgtspējīgai lauksaimniecībai būtiski svarīgi, jauni secinājumi un zināšanas.

Pārrobežu konsultanti

Lauksaimniecības konsultanti savā reģionā pazīst zemniekus, pārzina augsnes, klimatu un saimniekošanas īpatnības. Viņiem ir plaša pieredze gan teorētiskā, gan praktiskā jomā. Tāpēc konsultantiem ir būtiska nozīme, lai veicinātu pārmaiņas konkrētā demonstrējumu saimniecībā. Projektā Baltic Deal tieši iesaistījās aptuveni 100 valsts mēroga stratēģisko konsultantu, kuri ir veikuši liela apjoma pārrobežu darbu. Turklāt dažādos pasākumos tika apzināti vairāk nekā 250 vietējo konsultantu. Izmantojot starpvalstu sadarbību, viņi ir panākuši lielisku izpratni par valstu konsultatīvo sistēmu atšķirībām Baltijas jūras reģionā. Tas nodrošina izcilu pamatu valstu konsultatīvo programmu sistēmas pilnveidošanai.

Kas ir sasniegts?

Izveidota spēcīga sadarbības platforma starp lauksaimnieku un konsultatīvajām organizācijām valstīs, kuras atrodas apkārt Baltijas jūrai.
Izstrādāta vienota Baltijas jūras reģiona stratēģija lauksaimniecības konsultatīvo pakalpojumu kvalitatīvākai sniegšanai.
Izveidots demonstrējumu saimniecību tīkls, aptverot vairāk nekā 100 saimniecību ap Baltijas jūru.
Notiek rentablu un ilgtspējīgu agrovides pasākumu demonstrēšana lauksaimniekiem.
Ievērojami palielinājies jauninājumu un tehnoloģisko risinājumu izplatīšanās ātrums projektā iesaistīto valstu starpā.

Kāpēc tas ir svarīgi?

Lai veicinātu Baltijas jūras vides stāvokļa uzlabošanu.
Lai ilgtspējīgām metodēm samazinātu barības vielu noplūdes no saimniecībām gruntsūdeņos un virszemes ūdeņos.
Lai veicinātu pārrobežu zināšanu apmaiņu lauksaimniecības nozarē.
Lai motivētu sabiedrību un lauksaimniecības nozarē ieviestu brīvprātīgu, preventīvu un ilgtspējīgu pieeju attiecībā uz agrovides pasākumiem un ieguldījumiem vidē.

Demonstrējumu saimniecības

Baltic Deal demonstrējumu saimniecību tīklu veido 117 saimniecības, kas atrodas visās septiņās projekta dalībvalstīs. Demonstrējumu saimniecības palīdz rast labākos risinājumus vairākos ekonomikas aspektos, turklāt ne tikai attiecībā uz barības vielu izmantošanu. Šīs saimniecības ir labi organizēti, veiksmīgi un saņemti lauksaimniecības uzņēmumi, kuru īpašnieki laipni uzņem apmeklētājus, lai dalītos savā pieredzē un paustu savus uzskatus.

Lauksaimnieki, kas veic ieguldījumus vidē

Šīs demonstrējumu saimniecības jau ir īstenojušas vai plāno apgūt 1785 agrovides pasākumus, kā arī veikt ieguldījumus, kas veicina vides stāvokļa uzlabošanu (laika periodā no 2000. līdz 2015. gadam). Tas ir aptuveni 16 pasākumi vidēji vienā saimniecībā. Projekta Baltic Deal sākuma periodā šis skaits bija vidēji vairāk nekā četri pasākumi vienā saimniecībā. Tuvākajā nākotnē plānoti vēl 2–3 pasākumi katrā saimniecībā.

Padziļinātas zināšanas par augsni

Vairākumā demonstrējumu saimniecību izstrādāti labas lauksaimniecības prakses pasākumi un plaši

tiek izmantota konsultantu palīdzība. Daudzi lauksaimnieki savai saimniecībai izstrādā barības vielu bilances aprēķinu, bet lietderīgi būtu veikt plašāku augsnes izpēti. Sākti arī dažādi citi pasākumi, piemēram, mēslošanas optimizēšana, aizstājot minerālmēslus ar kūtsmēsliem, uztvērējaugu un aizsargjoslu ieviešana, kūtsmēslu uzglabāšanas un izmantošanas optimizēšana un dzīvnieku barības devu plānošana. Vairākums ieguldījumu attiecas uz kūtsmēslu un ūdens apsaimniekošanu, kam seko optimizētas izmantotās tehnoloģijas, N-sensori un precīzā lauksaimniecība, kā arī pienācīga augsnes apsaimniekošana.

Sadarbības nozīmīgums

Tikšanās ar citiem lauksaimniekiem, kā arī vietējiem un ārzemju speciālistiem ir nozīmīgs projekta Baltic Deal aspekts, kuru projektā iesaistītie lauksaimnieki un eksperti novērtē visaugstāk. Tādējādi viņiem iespējams nodrošināt dažādu iniciatīvu īstenošanu, kas ļauj uzlabot un attīstīt viņu saimniecību. Notikuši vairāk nekā 200 demonstrējumu saimniecībām veltīti pasākumi, kurus apmeklēja 4500 cilvēku. Pašas demonstrējumu saimniecības apmeklējuši aptuveni 2500 cilvēku.

Baltijas jūras reģiona stratēģija agrovides konsultantu darbam

Projekta Baltic Deal laikā izstrādāta un pārbaudīta agrovides konsultantu darba attīstīšanas stratēģija Baltijas jūras reģionā. Šīs stratēģijas galvenais uzdevums ir konsultantu starptautiskās sadarbības stiprināšana. Tas jādara, ievērojot katras valsts atšķirīgās kompetences jomas un to

dažādību, kas veicina zināšanu izplatību pāri valstu robežām. Otrs pamatuzdevums ir demonstrējumu saimniecību tīklu stiprināšanas nepieciešamība valsts un starptautiskā mērogā, kā arī konsultatīvā atbalsta sniegšana.

Spēcīga pievienotā vērtība pārrobežu sadarbībai

Starpvalstu sadarbībai ir spēcīga pievienotā vērtība. Tā ir spēja izlīdzināt atšķirības starp valstu veiktajiem pasākumiem, ieviestajām praksēm, kā arī veidiem, kā tiek iesaistīti

un apmācīti lauksaimnieki. Vēl būtiskāk ir tas, ka tādējādi visā Baltijas jūras reģionā tiks uzlaboti agrovides pasākumi lauksaimniecības nozarēs.

Barības vielu aprites programmas dalībvalstīs

Daudzās valstīs jau veiksmīgi īstenoti valsts mēroga pasākumi, kas paredzēti efektīvākai barības vielu aprītei un izmantošanai. Pastāv attiecīgas valsts programmas, piemēram, „Koncentrēties

uz barības vielām” (Focus on Nutrients) Zviedrijā un „TEHO+” Somijā, papildus tām ir arī obligātās saimniecību konsultatīvās sistēmas.

Daži pārbaudīti agrovides pasākumi

Lauksaimnieki var samazināt barības vielu noteci no saimniecībām, kā arī ietaupīt naudu, uzlabojot saimniekošanas praksi, īstenojot agrovides pasākumus un veicot ieguldījumus inovatīvajās tehnoloģijās. Timekļa vietnē

www.balticdeal.eu pieejami aptuveni 50 agrovides pasākumu apraksti angļu valodā, dažiem no tiem nepieciešams finansiāls atbalsts, lai tie būtu ilgtspējīgi. Daži pārbaudīti agrovides pasākumu piemēri:

▶ saimniecības barības vielu bilances aprēķins;▶ augsnes analīzes;▶ zālāju apsaimniekošana;▶ augu segas pārklājums;▶ šķidrmēslu garoza krātuvēs;▶ mēslošanas plānu izstrāde;	▶ uztvērējaugu izmantošana;▶ precīzā lauksaimniecība;▶ cieto kūtsmēslu apsaimniekošana;▶ mītrāju izmantošana barības vielu uztveršanai;▶ šķidrmēslu tvertnu nosegšana;▶ aizsargjoslu ieviešana.

KATRS LAUKSAIMNIEKS VAR ...

ATZĪT, ka resursu izmantošanas efektivitāte ir ilgtspējīgas saimniekošanas panākumu atslēga ilgtermiņā.

ATZĪT, ka uzlabota fosfora un slāpekļa izmantošana bieži vien saimniecībā ir ekonomiski izdevīgāka.

IEVĒROT noteikumus un vispārējās atbilstības prasības, kas paredzētas barības vielu noteces mazināšanai.

CENSTIES ieviest pasākumus, kas ir labvēlīgi augsnes auglībai ilgtermiņā, palielina ražu un samazina barības vielu noplūdi no saimniecības.

VEIKT augsnes un lopbarības analīzes, sagatavot barības vielu bilanci, lai optimizētu saimniecības darbību.

LŪGT profesionālu atbalstu konsultantiem, lai novērtētu, kādus pasākumus un pieredzi būtu iespējams ieviest saimniecībā, lai uzlabotu tās ekonomisko stāvokli un samazinātu barības vielu noteci.

Kopā ar citiem lauksaimniekiem **IESAISTĪTIES** ūdens kvalitātes uzlabošanai paredzēto grupu darbībās.

KATRA VALSTS VAR ...

NODROŠINĀT valstij pieņemamu saimniekošanas sistēmu, kas Baltijas lauksaimniekus iedrošinātu strādāt videi vēl labvēlīgāk, par pamatu izmantojot Kopējo lauksaimniecības politiku (KLP).

ATZĪT, ka uzlabota lauksaimniecības prakse barības vielu izmantošanas efektivitātes jomā, bieži palīdz samazināt barības vielu noteci.

PAPLAŠINĀT konsultatīvā dienesta darbību ar papildu bezmaksas konsultācijām, paredzot savstarpējās atbilstības prasību ievērošanu un ļaujot konsultatīvajiem dienestiem būt par ilgtspējīgas vides attīstības zināšanu centru.

ATBALSTĪT valsts demonstrējumu saimniecību tīklu.

FINANSĒT tādus pārrobežu partnerību projektus ap Baltijas jūru esošajās valstīs, kas palielina zināšanu izplatības ātrumu un inovāciju apmaiņu starp valstīm.

PATURĒT PRĀTĀ, ka nav „viena pasākuma, kas der visiem”, lai samazinātu barības vielu noteci Baltijas jūrā, un ka nav „ātra risinājuma”.

INFORMĒT sabiedrību, ka pašreizējais Baltijas jūras sliktais stāvoklis ir sabiedrības attīstības 50 gadu darbības sekas. Tas nav obligāti cieši jāsaista ar mūsdienu aktivitātēm un barības vielu slodzēm, kas šobrīd līdzvērtīgas XX gs. 50. gadiem.

Turpmākie plāni

Iecerēti plāni darbības turpināšanai — vispirms, pārejas projekts, un pēc tam Baltic Deal 2.0, kura koncepcija jāiesniedz gaidāmajā nozīmīgākajā ES aicinājumā. Baltic Deal 2.0 aptvertu 15 partnerus un 9 valstis, kā arī paredz pasākumu īstenošanai 5—8 miljonu EUR lielu budžetu. Projekta galvenā uzmanība būtu vērsta uz demonstrējumu saimniecību tīklu un tā darbības attīstīšanu un stiprināšanu, kā arī konsultatīvā tīkla nostiprināšanu. Tas ietvertu vēl vairāk pasākumu, veicinātu pastiprinātas uzmanības pievēršanu barības vielu izmantošanai un citiem aktuāliem ūdens vides aizsardzības jautājumiem.

”Lauksaimniecības uzņēmējdarbības attīstība, ražošana saimniecības līmenī un vides raksturojošie rādītāji ir tieši savā starpā saistīti. Ņemot vērā to, ka lauksaimnieciskā ražošana katrā saimniecībā ir unikāla, ir skaidrs, ka ieteiktās rekomendācijas ir jāpiemēro un jāizstrādā, balstoties uz specifiskām zināšanām par saimniecības ekonomiskajiem apstākļiem un tās ražošanu. Spēcīgiem konsultatīvajiem pakalpojumiem un demonstrējumu saimniecībām ir svarīga loma lauksaimnieku atbalstīšanā ar zināšanām un ierosinājumiem, kā uzlabot labas lauksaimniecības praksi. Šajā ziņā Baltic Deal ir patiešām ievērojami paaugstinājis lauksaimniecības nozares lomu Baltijas jūras reģionā.

FOTO: JOHANNA NORIN

Helena Jonsson
Bioloģiskās liellopu gaļas (Hereforda) audzētāja, Zviedrijas Zemnieku Federācijas prezidente un Baltic Deal vadības padomes priekšsēdētāja.

KATRS KONSULTANTS VAR ...

PILNVEIDOT lauksaimnieku zināšanas par faktoriem, kas izraisa barības vielu noteci, un veidiem, kā tos novērst.

PĀRZINĀT labākos barības vielu noteces mazināšanas pasākumus.

AICINĀT lauksaimniekus veikt augsnes analīzes un ieviest barības vielu bilances aprēķinus saimniecībās.

NEPĀRTRAUKTI MEKLĒT jaunus risinājumus un zināšanas, kas kopumā uzlabo gan saimniecību ekonomiskos rādītājus, gan vides stāvokli.

SADARBOTIES ar demonstrējumu saimniecībām un sniegt atbalstu, aprakstot un analizējot īstenoto pasākumu ekonomiskos rezultātus un to ietekmi uz vidi.

”Polijas lauksaimnieki un konsultanti guva jaunas idejas un iedvesmu no vairākiem projekta rīkotajiem pasākumiem. Piemēram, lielu interesi izraisīja minimālā augsnes apstrāde ne tikai dēļ tās pozitīvās ietekmes uz kultūraugu ražu, bet arī samazināto izmaksu un vides aizsardzības aspekta dēļ.” Polija

Makroreģionālais saturs

Šis projekts ir īstenots unikālas un spēcinošas makroreģionālās politikas un finansējuma ietvaros:

ES stratēģija Baltijas jūras reģionam – tā radās kā vēlme sniegt kolektīvu atbildi uz Baltijas jūras vides stāvokļa pasliktināšanos, lai saskaņotu ekonomisko darbību ar iespējām un izaicinājumiem šajā reģionā;
Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas (HELCOM) Baltijas jūras rīcības plāns – saskaņoti mērķi un ar tiem saistītās darbības Baltijas jūras vides stāvokļa atjaunošanai;
Baltijas jūras reģiona programma 2007.–2013. gadam – struktūrfondu programma, kas īpaši atbalsta finansiāli piemērotus projektus ar partneriem no daudzām Baltijas jūras reģiona valstīm;
Ziemeļvalstu Vides finanšu korporācijas un Ziemeļvalstu investīciju bankas (NEFCO/NIB) Baltijas jūras trasta fonds – Zviedrijas un Somijas izveidots fonds, kas ir piešķīris subsidijas tehniskās palīdzības projektiem, kuri atbalsta HELCOM Baltijas jūras rīcības plāna (BJRP) īstenošanu;
Baltic Manure (Baltijas kūtmēsli) un Baltic Compass (Baltijas kompass) – ES projekti, kas papildina Baltic Deal, pievēršoties kūtmēsļu apsaimniekošanai un ar barības vielu apriti saistītu jautājumu politikas analīzei;
Pasaules Dabas Fonda (PDF) Baltijas ekoreģiona programma – tā ir PDF Baltijas lauksaimnieka balva, kas paaugstinājusi videi draudzīgāko lauksaimnieku statusu reģionā.

Kāds ir „darījums” ?

- ▶ Eitrofikācija liecina par ekosistēmas izjaukšanu, ko izraisa augstas barības vielu slodzes. Tā izpaužas, piemēram, kā pastiprināta aļģu attīstība un mirušo zonu veidošanās Baltijas jūras gultnē.
- ▶ Barības vielas Baltijas jūras ūdenī nokļūst no sateces baseina, kā arī veidojas pašā jūrā. Lielākā daļa fosfora rodas no jūras gultnes nogulumiem bezskābekļa apstākļos.
- ▶ No sateces baseina ieplūstošās barības vielu slodzes var būt gan dabīgas fona noplūdes no augsnes, gan cilvēka darbības rezultāts: lauksaimniecības notece, notekūdeņi, rūpniecības un mežsaimniecības barības vielu noplūdes.
- ▶ Laika periodā no 1950. līdz 1980. gadam barības vielu slodze krasi pieauga, jo palielinājās pārtikas pieprasījums un iedzīvotāju skaits lielākajās piekrastes pilsētās, kurās nebija atbilstošu notekūdeņu attīrīšanas sistēmu.
- ▶ Kopš XX gs. 80. gadu augstajiem rādītājiem, barības vielu slodze tagad ir samazinājusies līdz XX gs. 50. gadu līmenim.
- ▶ Baltijas jūras apkārtnē dzīvo 85 miljoni cilvēku. Dzīvojot, ēdot, strādājot un ceļojot viņi ietekmē ūdens ekosistēmu.
- ▶ Būs vajadzīgs ilgs laiks, lai atjaunotu eitroficēto Baltijas jūru līdz tās dabiskajam stāvoklim. Pašreizējie panākumi būs nosakāmi pēc 30–50 gadiem, t.i., ap 2050. gadu.
- ▶ Tālākie uzlabojumi lauksaimniecības praksē var ievērojami samazināt barības vielu noplūdi.